

Regionkontor Landbruk

Lørenskog, Oslo og Rælingen

Veileder SMIL- og dreneringsmidler 2023

Veilederen opplyser om aktuelle tiltak innenfor SMIL- og dreneringsordningen, vilkår, tilskuddssatser, makssatser for egen innsats og noen tips og råd til søknadsomgangen i 2021. Veilederen er utarbeidet med bakgrunn i gjeldende [forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket](#) og [forskrift om tilskudd til drenering](#). Søknadene blir prioritert ut ifra lokale målsettinger fra landbrukets tiltaksstrategier 2021 – 2024, som vist i tabellen på side 3.

SPESIELLE MILJØTILTAK I JORDBRUKET – SMIL

Hvem kan søke SMIL - midler

- Foretak som er produksjonstilskudsberettiget.
- Eier av landbrukseiendom, der det foregår en tilskudsberettiget produksjon.
- Landbrukseiendommer som eies og drives av stat, fylke eller kommune kan ikke søke tilskudd, med mindre tiltaket er et fellestiltak der en eller flere tilskudsberettigede landbrukseiendommer er med.

Hvordan søke SMIL-midler

- Søknadskjema fylles ut og sendes digitalt med innlogging via [Altinn](#).
- Vedlegg til søknad:
  - Kostnadsoverslag med totale kostnadene for tiltaket, både materialkostnader, kjøp av tjenester og arbeid. Evt. detaljert pristilbud fra entreprenør eller håndverker kan legges ved.
  - Kart som viser arealet/objektets beliggenhet, med inntegnet tiltak. Bruk gjerne [gårdskart](#).
  - Bilder som viser tilstanden til arealet/bygningen/objektet før tiltaket settes i gang
  - Andre relevante opplysninger,
- For tiltak på leid areal må det foreligge skriftlig tillatelse til gjennomføring av prosjektet fra eier.
- **Søknadsfrist: 15. mars 2023.** Etter fristen blir søknadene behandlet fortløpende ut året, under forutsetning at det fortsatt er ufordelte midler.
- Tilskudd gis ikke til påbegynt eller gjennomført tiltak.

Arbeidsfrist for SMIL-midler

Arbeidsfristen er 3 år. Etter begrunnet skriftlig søknad kan fristen forlenges med ekstra 2 år, slik at samlet arbeidsfrist blir maks. 5 år fra innvilgningsdato.

Veiledende satser for beregning av kostnader i 2023

Disse veiledende satser kan benyttes ved utarbeidelse av eget kostnadsoverslag.

Veiledende makssatser for egen innsats – hydroteknikk:

Manuelt arbeid og administrasjon	380,-/time
Traktor eller minigraver m/fører	550,-/time
Traktor m/tilhenger	750,-/time
Gravemaskin under 8 tonn m/fører	670,-/time
Gravemaskin 8 til 12 tonn m/fører	720,-/time

For andre veiledende satser se [Håndbok for driftsplanlegging 2022/2023](#) fra NIBIO

Veiledende makssatser for kulturlandskap og kulturminner:

Mann m/motorsag	480,-/time
Rydding av kratt	3 150,-/daa
Nettinggjerde (oppsett og materiell)	115,-/m
Gjerde 2 tråd (oppsett og materiell)	68,-/m
Gjerde 3 tråd (oppsett og materiell)	90,-/m
Kulturminner (per bygning)	100 000,-

Rapportering og utbetaling av SMIL-midler

- SMIL-midlene utbetales etter slutført prosjekt og godkjent regnskap, med bakgrunn i godkjent kostnadsoverslag.
- Tiltaket skal utføres i henhold til plan og godkjente typetegninger der dette er aktuelt.
- Dersom kostnadene skulle bli større enn det godkjente kostnadsoverslaget, kan det fremmes tilleggssøknad der det tydelig kommer fram hva tillegget er og hvorfor kostnadene er blitt større.
- Anmodning om del- og sluttutbetaling og rapport sendes digitalt via Altinn.

SMIL-tiltak, prioritering og tilskuddssatser

SMIL-midler gis til tiltak som reduserer forurensning fra jordbruket eller fremmer natur- og kulturminneverdier i jordbrukets kulturlandskap, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. I tabellen nedenfor er SMIL-tiltakene presentert i prioriterings rekkefølge og i tråd med målsettinger fra landbrukets tiltaksstrategier for Lørenskog, Oslo og Rælingen for perioden 2021 – 2024.

Tema	Prioritet	Tiltak	Tilskuddssats
Forurensning til vann og utslipp til luft	1	Hydrotekniske tiltak <ul style="list-style-type: none"> Gjenåpning av bekkelukkinger Utbedring og oppgradering av eksisterende bekkelukking Rehabilitering av gamle og etablering av nye kummer/nedløpskummer Terrengforming ifm. plassering av kum, motfall til nedløpskummer Reparasjon og oppdimensjonering av eksisterende utløp Forebyggingsarbeid i form av sikring av bunn og sider i åpne kanaler Erosjonssikring av utløp og skråninger Steinsetting i forbindelse med utbedring og erosjonssikring av utløp 	Inntil 70 %
	2	Fangdammer og andre økologiske renseløsninger <ul style="list-style-type: none"> Etablering av ny fangdam og kumdam Tømming av fangdam (ikke årlig vedlikehold) Planting av kantvegetasjon, busker og trær langs erosjonsutsatte bekkekanter for å stabilisere kantene Varig vegetasjon/le for å beskytte og skape bedre arbeidsmiljø, trivsel og vern av bygninger 	Inntil 70 %
	3	Bygningstekniske miljøtiltak <ul style="list-style-type: none"> Utvidelse av eksisterende lagerkapasitet for husdyrgjødsel fra 8 til 12 måneder Tiltak som reduserer avrenning fra husdyrgjødsel, oppsamling av talle, hindre avrenning fra utekvever og samleplasser, siloanlegg og lager for rundballer Dekke over eksisterende gjødsellager for redusert utslipp til luft Biobed – opprette plasser for fylling av sprøytevæske som reduserer risiko for forurensning og avrenning av plantevernmidler 	Inntil 50 %
	4	Biologisk mangfold <ul style="list-style-type: none"> Etablering, restaurering og skjøtsel av gammel kulturmark Restaurering av gamle gårdsdammer og deres biologiske mangfold Åkerriksevennlige slåttemetoder Vipevennlig jordbruksdrift Pollinatorvennlige tiltak Fjerning av fremmede og skadelige arter 	Inntil 100 %
Kulturlandskap	5	Gamle beiter <ul style="list-style-type: none"> Gjenåpning og inngjerding av gamle beiter (både verdifulle og andre beiter) 	Inntil 70 %
	6	Kulturminner og kulturmiljøer <ul style="list-style-type: none"> Stabbur, mindre bygninger i helhetlig gårdstun/husmannsplass – utvendig Utløer/buer, smier, møller - utvendig Boplasser, gamle hustuffer Gravhauger og røyser Gamle vegfar eller fegater, steingjerder og tre- og steinbruer Alleer, hager og gårdsmiljøer av kulturhistorisk betydning 	Inntil 70 % eller maks kr. 100 000,- per bygning ¹
	7	Friluftsliv og tilgjengelighet <ul style="list-style-type: none"> Enkel tilrettelegging, rydding av stier, gjerne i forbindelse med gamle veifar eller fegater Sammenhengende sti- og turvegnett i tilknytning til veger og viktige linjedrag i landskapet Forenkle adkomsten til utmark og strandsone Porter, merking, skilting og infotavler Kompensasjon for vesentlig ulempe forbundet med allmenn ferdsel, avlingstap 	Inntil 70 %
Planlegging	8	Fellestiltak <ul style="list-style-type: none"> Planlegging av fellesprosjekt som leder til et konkret tiltak knyttet til et vassdrag eller et område 	Inntil 100 %

¹ Det settes et øvre tak på kr 100 000,- i tilskudd per bygning, for perioden 2021-2024. Dette er for å unngå at enkelttiltak legger beslag på en for stor del av samlet tilskuddsbeløp til kommunene.

Supplerende informasjon og vilkår for enkelte SMIL-tiltak

Hydrotekniske tiltak

Hydrotekniske tiltak kan være store og kostbare prosjekter og derfor bør de planlegges godt. Ta kontakt med [Norsk Landbruksrådgiving Øst](#) eller entreprenør med erfaring fra hydroteknisk arbeid i landbruket for å få hjelp til å lage en plan tilpasset din gård og ditt behov. For råd og tips om forskjellige hydrotekniske løsninger se [Typetegninger for hydrotekniske anlegg](#)

Ved tiltak på arealer som ligger under marin grense, skal det følges rådene fra [veilederen om små inngrep i kvikkleiresoner fra NVE](#).

Bygningstekniske miljøtiltak

Bygningsmessige tiltak i eller i tilknytning til eksisterende driftsbygning eller driftsopplegg blir prioritert. Midler til større bygningstekniske miljøtiltak kan søkes [Innovasjon Norge](#)

Biologisk mangfold

Tiltakene skal ivareta jordbrukets kulturlandskap med registrerte naturtyper av høy verdi og eller truede og rødlistede arter. Tiltakene skal bidra til å utvikle og ivareta leveområder og spredningsveier for planter og dyr, bl.a. salamander, åkerrikse, vipe og pollinerende insekter. Områder registrert ved naturtypekartleggingen vil danne grunnlag for prioriteringen av tiltak. Ta kontakt hvis du lurer på om det er registrert noen naturtyper på eiendommen din.

Holde gamle beiter åpne

Gjelder gjenåpning og inngjerding av gjengrodde gamle beiter. Tiltaket skal ivareta biologisk mangfold og holde gammel kulturmark åpen. Tilskuddet gjelder kun for inngjerding og rydding av innmarksbeite, ikke fulldyrka jord eller skog. Det kan vurderes å gi tilskudd til tiltak på marginalt fulldyrka areal, for eks. ravinebeiter eller bratte arealer som ikke kan jordarbeidas maskinelt. Det skal foreligge dokumentasjon i form av gamle bilder/flyfoto, som viser tidligere bruk av området. Søker som selv ikke disponerer dyr, skal legge fram leieavtale.

Det skal settes opp varige gjerder av god kvalitet, tilpasset dyreslaget. Gjerdene skal være godt festet i bakken. Enkle gjerdestolper i kunststoff, fjærstål, glassfiber eller liknende godkjennes ikke som gjerdestolper. Skigard vil kunne støttes dersom slikt gjerde vil bidra til å løfte opplevelsen av et helhetlig kulturlandskap. Ved andre gjerdestraseer som er mindre synlige, vil det ikke gis støtte til skigard. Arealene skal beites aktivt av husdyr eller holdes åpne i minst ti år. Tilskuddet skal ikke gå til å dekke generelt vedlikehold av gjerder.

Midler til **rovviltavvisendegjerde** søkes [Miljødirektoratet](#).

Kulturminner og kulturmiljøer

Gjelder tiltak som ivaretar og eventuelt fremhever kulturminner og kulturmiljøer, inkludert verneverdige bygninger, gjennom skjøtsel, vedlikehold og istandsetting. En uttalelse fra Byantikvaren eller Fylkeskommunen kan legges til grunn. Det kan være aktuelt å gi tilskudd til nyere tids kulturminner tilknyttet gårdsdrift som husmannsplasser, mindre bygninger i helhetlig gårdstun, steingjerder og andre elementer knyttet til tidligere tiders driftsformer i jordbruket. Formålet med dette er å ta vare på kulturminnene for fremtiden.

Det kan også gis tilskudd til istandsetting av eldre bygninger som ikke lenger er en del av den moderne landbruksdrifta. Eksempel på bygninger er stabbur, smier, utløer og bryggerhus. På generelt grunnlag vil det ikke gis støtte til bolighus, men dersom huset er klassifisert som spesielt interessant/verneverdig av kulturminne myndigheter, vil tilskudd kunne bli vurdert.

Kommunenes kommunedelplan for kulturminner og uttalelser fra kulturminnemyndigheten (Byantikvaren i Oslo, Viken Fylkeskommune) vil være førende for prioriteringene. Det kan gis tilskudd kun til utvendige tiltak på bygninger og maks inntil kr. 100 000 per bygning. Tiltak som berører verneverdige bygninger, skal utføres etter antikvariske prinsipper og/eller i tråd med veiledning fra faginstans som kommunen utpeker. Tiltak på fredede bygninger ligger utenfor SMIL-ordningen.

[Akershus bygningsvernseier](#) gir rådgiving om istandsettelse og ny bruk av eldre landbruksbygninger. Du kan også søke om støtte til kulturminner og gamle bygninger fra [Kulturminnefondet](#). Kulturminnefondet behandler søknader løpende.

Friluftsliv og tilgjengelighet

Tiltak som tilrettelegger for friluftsliv og opplevelser i jordbrukets kulturlandskap kan få støtte. Tiltak som bidrar til å spre kunnskap om jordbruk og naturverdier kan også støttes via SMIL-midler. Aktuelle tiltak kan være enkel tilrettelegging, utbedring og rydding av stier, gjerne i forbindelse med gamle veifar eller fegater, tilgangen til fiskeplasser langs elver og vassdrag, sammenhengende sti- og turvegnett i tilknytning til veger og viktige linjedrag i landskapet, merking av ferdselsårer, informasjons- og oppslagstavler, forenkle adkomsten til utmark og strandsone, porter, merking, skilting, infotavler, kompensasjon for vesentlig ulempe forbundet med allmenn ferdsel, for eksempel avlingstap.

Saksbehandling av SMIL-søknader

Ved saksbehandling av SMIL-søknader kan landbrukskontoret innhente uttalelser og innspill fra andre faginstanser for å vurdere og sette krav til gjennomføring av omsøkt tiltak. Dette kan være Viken fylkeskommune, Byantikvaren i Oslo, vannområdene i regionen og miljørådgivere i kommunene. Det kan også være nødvendig at landbrukskontoret foretar befarung for å bli bedre kjent med prosjektet.

RKL skal presentere og drøfte alle SMIL-søknadene i RL-rådet (regionalt råd for næring, miljø og kultur i landbruket). RL-rådet består av representanter fra bondelagene fra hver kommune, bonde- og småbrukarlaget, skogeierlaget og fagpersoner fra miljø- eller kulturminneforvaltningen i kommunene. Etter samråd med RL-rådet fatter RKL vedtak om tildeling av tilskudd.

Ved alle vedtak om tilsagn om tilskudd skal forholdet til annet lovverk, for eks. naturmangfoldloven, vurderes. Innvilget tilskudd innebærer ikke at det er gjort en saksbehandling og vurdering av tiltaket etter alle relevante lovverk. For enkelte tiltak kan det være behov for avklaring og tillatelse for gjennomføring etter andre lovverk. Dette kan gjelde følgende tiltak:

- **Steinsetting i bekk/elv** kan utløse krav om behandling etter vannressursloven.
- **Endring av bekkeløp** krever behandling etter vannressursloven.
- **Fangdammer** kan utløse krav om behandling etter plan- og bygningsloven og vannressursloven.
- **Inngrep i kantsone til bekk** kan utløse krav om behandling etter vannressursloven.
- **Bygningsmessige miljøtiltak** kan utløse krav om behandling etter plan- og bygningsloven.
- **Skogrydding for åpning av beitemark** kan utløse krav om behandling etter skogbruksloven og/eller nydyrkingsforskriften og kulturminneloven.
- **Tiltak på bygninger** kan utløse krav om behandling etter plan- og bygningsloven og kulturminneloven.

Lista er ikke uttømmende, verken med hensyn til alle aktuelle lovverk eller hvilke tiltak som kan utløse krav til behandling etter annet lovverk. Det må vurderes i hvert enkelt tilfelle hvorvidt tiltaket krever vurdering etter annet lovverk.

TILSKUDD TIL DRENERING AV JORDBRUKSJORD (GRØFTETILSKUDD)

Hvem, hvordan og når søke dreneringstilskudd?

- Foretak som eier eller leier jordbruksareal kan søke dreneringstilskudd
- Søknader skal sendes inn digitalt med innlogging via [Altinn](#)
- Grøftkart som viser hvor det skal dreneres med omriss, slik at arealet kan bestemmes. Grøfter, kummer og utløp skal merkes av på kartet
- Eventuelle kjente automatisk fredete kulturminner og biologiske verdier skal tegnes inn på kartet
- Kostnadsoverslag, eget eller fra entreprenør legges ved
- **Søknadsfrist: 15. mars 2023**

Dreneringssatser

- **Inntil 2500,- kroner pr. dekar** til systematisk grøfting
- **kr. 38,- per løpemeter grøft** ved usystematisk grøfting og åpne avskjæringsgrøfter

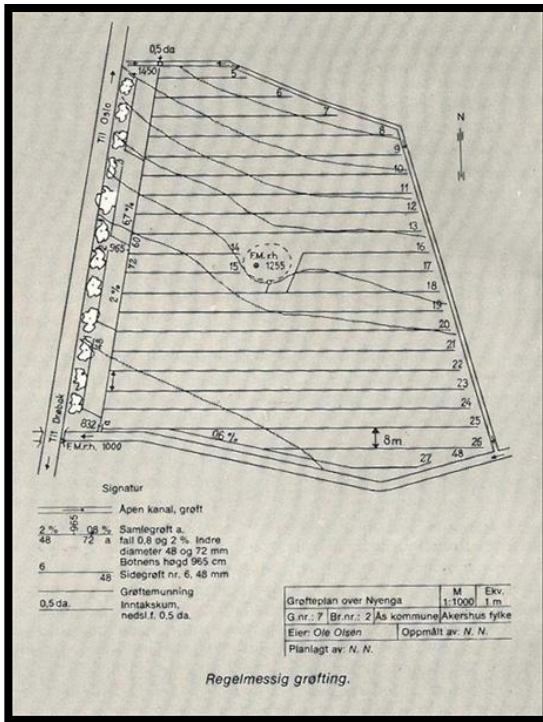
Generelle vilkår for dreneringstilskudd

- Tilskudd til drenering gis til jordbruksareal som tidligere er grøftet. Dette dokumenteres med gamle grøftkart.
- For planerte arealer kan det gis tilskudd til arealer som ikke tidligere er grøftet.
- Dreneringen skal utføres best mulig etter planen, og eventuelle korrigeringer i forhold til planen skal registreres på kartet.
- Tilskudd gis ikke til grøftespyling eller rensk av tette rør.
- Det gis ikke tilskudd til påbegynt eller gjennomført tiltak.
- Søknader fra eiendom med registrerte kulturminner blir sendt kulturminnemyndigheten for en vurdering. Det kan være nødvendig med en arkeologisk registrering i forkant, selv om arealene er tidligere drenert. Utgiftene til arkeologisk undersøkelse i dreneringssaker mindre enn 100 dekar vil bli dekket av staten.
- For tiltak som skal gjennomføres på arealer som ligger under marin grense, skal det følges rådene fra [veileder om små inngrep i kvikkleiresoner fra NVE](#).

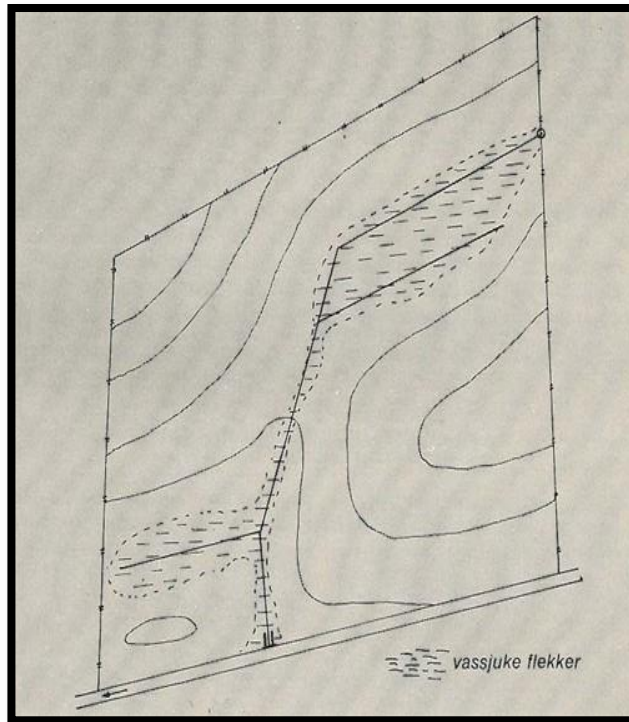
Eksempler på dreneringstiltak

- **Systematisk grøfting** (figur 1): Jordbruksareal dreneres med grøfter med lik avstand, som så kobles til et samlerør eller samlegrøft. Derfra igjen legges et utløpsrør til nærmeste bekk eller vassdrag. I tillegg legges det kummer til å fange opp overflatevannet. Ved systematisk grøfting legges drenggrøftene med jevn avstand og hele feltet dreneres.
- **Usystematisk grøfting** (figur 2): Mest aktuelle metoden når en skal drenere mindre felter på dyrka jord. For eksempel bløte områder eller forsenkinger i terrenget på et jordbruksareal. Ved usystematisk grøfting må en passe på at grøftene ikke legges slik at de hindrer senere suppleringsgrøfting.
- **Åpen avskjæringsgrøft** (figur 3): anlegg av åpne grøfter mellom dyrka mark og skog for oppsamling og bortledning av vann.
- **Punkt drenering**: reparasjon av våte flekker på en teig ved hjelp av kum, sluk, nedgravet singel.

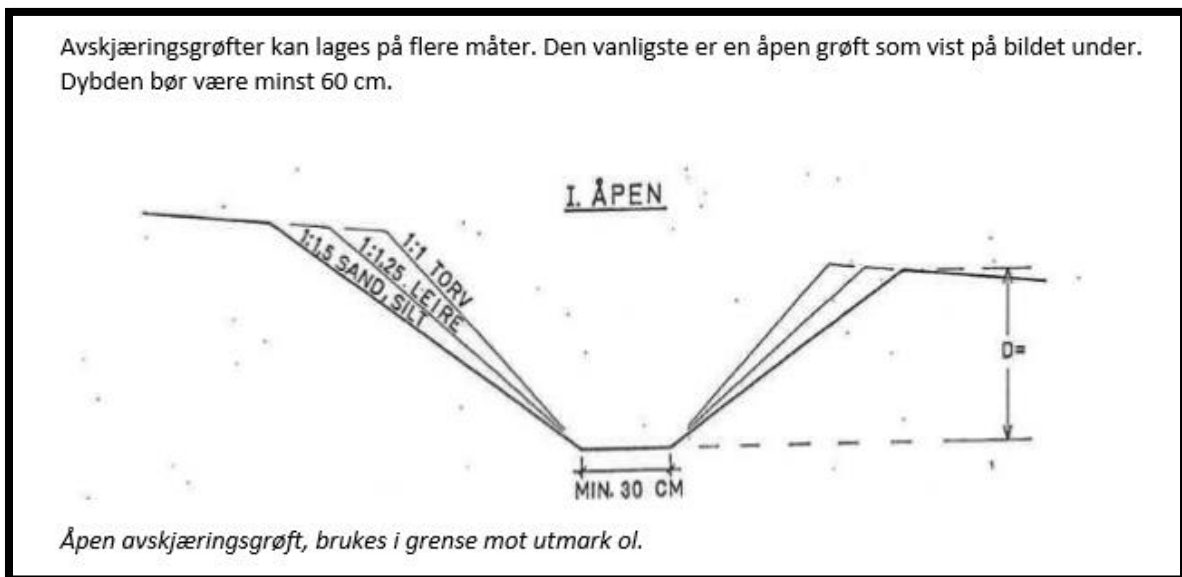
Nyttig lenke: [Faghefte drenering teori og praksis](#)

Figur 1: Systematisk grøfting (SFFL, 1990)

Figur 2: Usystematisk grøfting (SFL, 1990)

Figur 3: Åpen avskjæringsgrøft (NLR SørØst, 2015)